

Täysistunto

Keskiviikko 19.2.2025 klo 14.02—20.11

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja sen väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 199/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 1/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.16 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esittelen lyhyesti mietinnön.

Suomi jatkaa hallitusohjelman mukaan Ukrainan tukemista ja auttaa täysimääräisesti sotaa paenneita ja jatkaa heidän suojeluaan hyvässä yhteistyössä muiden EU-maiden kanssa. Muiden toimien ohella tämä tuki sisältää turvan antamisen sotaa pakeneville ukrainalaisille ja heidän perheenjäsenilleen.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että ehdotetuilla ulkomaalaislain muutoksilla varmistetaan se, että tilapäistä suojelua Suomessa saavien henkilöiden oleskeluluvat ja oleskeluluvan osoitukseksi annettavat oleskelulupakortit ovat voimassa koko sen ajan, kun tilapäinen suojelu jatkuu. Tilapäinen suojelu jatkuu nykyisillä EU-tason päätöksillä 4.3.2026 asti.

Suomessa on Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen annettu tilapäistä suojelua yhteensä noin 77 000 henkilölle. Tällä hetkellä Suomessa oleskelee tilapäiseen suojeluun perustuvalla oleskeluluvalla noin 46 000 ulkomaalaista, joista luonnollisesti suurin osa on ukrainalaisia. Ulkomaalaislain väliaikainen sääntely on mahdollistanut sen, ettei tilapäistä suojelua saavien henkilöiden ole tarvinnut hakea jatkolupaa ensimmäisen luvan päättyessä. Maahanmuuttovirasto on tämän sääntelyn perusteella jatkanut tilapäisen suojelun oleskelulupien voimassaoloa 4.3.2026 asti. Hallintovaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena sekä viranomaisprosessien sujuvuuden, hallinnon byrokratian ja resurssien käytön näkökulmasta että myös tilapäistä suojelua saavien henkilöiden itsensä kannalta, että myös ehdotetun pysyvän sääntelyn mukaan oleskelulupien ja oleskelulupakorttien voimassaolo jatkuu suoraan lain nojalla.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tilapäisen suojelun perusteella myönnettävät oleskeluluvat ovat jatkossa aina luonteeltaan tilapäisiä eikä lupatyyppejä muutu jatkuvaksi kolmen vuoden oleskelun jälkeen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei tilapäistä suoje-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2025 vp

lua saava voi saada tällä perusteella pysyvää oleskelulupaa, jonka myöntäminen edellyttää neljän vuoden yhtäjaksoista luvallista oleskelua jatkuvan oleskeluluvan saamisen jälkeen.

Valiokunta toteaa, että tilapäinen suojelu on alun perinkin tarkoitettu luonteeltaan tilapäiseksi. On syytä huomata myös, ettei tilapäistä suojelua saavien oleskelun luonteesta tapahdu mitään muutosta, vaan se jatkuu nykyisellään. Lisäksi valiokunta toteaa, että jos henkilön on tarkoitus jäädä Suomeen pysyväisluonteisesti ja asettua osaksi suomalaista yhteiskuntaa, hän voi milloin tahansa hakea oleskelulupaa esimerkiksi työnteon tai opiskelun perusteella.

Arvoisa rouva puhemies! Ukrainan tilanteeseen liittyen tiettyjen kolmansien maiden kansalaisten oleskelulupien voimassaolo päättyy 31.3. kuluvaan vuoteen. Käytännössä kyse on Ukrainassa tilapäisellä oleskeluluvalla sodan alkaessa oleskelleista työntekijöistä ja opiskelijoista, joita on Suomessa yhteensä noin 200. Tarvetta tilapäiselle suojelulle ei tämän henkilöryhmän osalta enää ole.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina, ja valiokunta korostaa sujuvan, oikea-aikaisen ja oikein kohdennetun viranomaisviestinnän keskeistä merkitystä. Ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista on viestittävä riittävän selkeästi sekä niille ukrainalaisille ja heidän perheenjäsenilleen, joiden oleskeluluvat jatkuvat, että niille, joiden osalta tilapäinen suojelu päättyy.

Mietintöön jätettiin kaksi vastalauseita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Peltonen.

18.20 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Eduskunnan hallintovaliokunta on saanut valmiiksi mietintönsä hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja sen väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta. Ehdotetuilla ulkomaalaislain muutoksilla varmistetaan käytännössä se, että tilapäistä suojelua Suomessa saavien ukrainalaisten ja heidän perheenjäsentensä oleskeluluvat ja oleskeluluvan osoitukseksi annettavat oleskelulupakortit ovat voimassa koko sen ajan, kun tilapäinen suojelu jatkuu.

Suomessa on Venäjän oikeudettoman hyökkäyssodan alkamisen jälkeen annettu tilapäistä suojelua yhteensä 77 000 henkilölle. Tällä hetkellä Suomessa oleskelee tilapäiseen suojeluun perustuvalla oleskeluluvalla noin 46 000 ulkomaalaista, joista luonnollisesti suurin osa on ukrainalaisia. Tilapäisen suojelun jatkuminen tarkoituksenmukaisella tavalla, väliaikaisen sääntelyn voimassaolon päätyttyä, edellyttää, että hallituksen esityksen keskeiset, ehdotetut muutokset tulevat täällä eduskunnassa hyväksytyiksi.

Suomi on sitoutunut vahvasti tukemaan Ukrainaa ja ukrainalaisia. Tämä tuki yhdistää tässä talossa koko puoluekenttää. Euroopan unionin ja Suomen päätös tarjota tilapäistä suojelua sotaa paenneille ukrainalaisille on yksi osa tukeamme Ukrainalle, joka taistelee olemassaolostaan Venäjän hyökkäyssodan edessä. Siten tilapäisen suojelun tarjoaminen liittyy kokonaisuuteen, johon kuuluvat myös Ukrainalle annettava humanitaarinen tuki ja puolustusmateriaaliapu. Tässä tuessa emme voi horjua, ja Suomen tukea Ukrainalle on jatkettava niin pitkään kuin sille on tarvetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2025 vp

Arvoisa puhemies! Vaikka tähän hallituksen esitykseen sisältyvien muutosten pääasiallisena tarkoituksena on varmistaa tilapäisen suojelun jatkuminen Ukrainasta sotaa paenneille, liittyy esitykseen myös muita muutoksia. Näihin muutamiin muutoksiin ei liity samanlaista välttämättömyyttä ja kiireellisyyttä kuin niihin muutoksiin, jotka varmistavat tilapäisen suojelun jatkumisen väliaikaisen sääntelyn päättyessä. Hallintovaliokunta kävi tarkoin läpi ehdotuksen muutokset, ja sosiaalidemokraattisen valiokuntaryhmän näkökulmasta yksi muutoksista muodostui ongelmalliseksi saadun asiantuntijapalautteen valossa, erityisesti ukrainalaisilta itseltään saadun palautteen perusteella: Tällä hetkellä tilapäisen suojelun perusteella myönnetty tilapäinen oleskelulupa oikeuttaa kolmen vuoden jälkeen jatkuvaan oleskelulupaan, joka puolestaan mahdollistaa neljän vuoden jälkeen pysyvän oleskeluluvan hakemisen. Esitykseen sisältyy muutos, jonka seurauksena näin ei enää jatkossa olisi. Jatkossa tilapäisen suojelun perusteella myönnettyiltä oleskeluluvalta ei enää voisi siirtyä automaattisesti jatkuvalle oleskeluluvalle kolmen vuoden jälkeen. Tätä muutosta emme voineet valiokunnassa asettaa tukemaan. Tilapäistä suojelua voidaan antaa kansainvälisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle, jonka turvallinen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole mahdollinen jonkin akuutin kriisin vuoksi. Valtioneuvosto päättää tilapäisestä suojelusta yleisistunnossa.

Kynnys saada tilapäistä suojelua on ylipäätään hyvin korkea, ja tällä hetkellä se koskettaakin vain Venäjän hyökkäystä paenneita ukrainalaisia. Monet Suomeen sotaa paenneista ovat kotoisin Venäjän valtaamilta alueilta. Ei ole realistista olettaa, että he palaisivat kotimaahansa pian, sodan jatkuessa jo kolmatta vuotta. Näkymä jatkuvaan oleskelulupaan ja tämän jälkeen pysyvään oleskelulupaan tukee ukrainalaisten kotoutumista. Jos tätä näkymää ei enää jatkossa ole nykyisellä tavalla, ei elämää ja tulevaisuutta välttämättä rakenneta Suomeen. Tästä syystä jätimme valiokunnassa vastalauseen, jossa ehdotamme kahta muutosta, jotka varmistaisivat tilapäistä suojelua saavien siirtymisen kolmen vuoden jälkeen jatkuvalle oleskeluluvalle. Ne ukrainalaiset, jotka eivät voi tai tahdo palata tilanteen salliessa Ukrainaan, olisi arvokasta saada asettumaan Suomeen, mikä tukisi myös yhteiskuntamme tulevaa kehitystä. Muilta osin hallituksen esitys on tavoitteiltaan ja sisällöltään myös sosiaalidemokraattien hyväksyttävissä.

Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaiset kaksi muutosehdotusta ja kiitän valiokuntaa siitä, että saimme tämän esityksen ripeästi käsiteltyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hanna Räsänen.

18.25 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, Suomi on velvoitettu myöntämään oleskelulupia sen mukaan kuin unionin neuvosto päättää tilapäisen suojelun antamisesta. Tällä lakimuutoksella tilapäisen suojelun perusteella myönnettävä tilapäinen oleskelulupa eli niin sanottu B-lupa ei enää muuttuisi jatkuvaksi eli A-luvaksi kolmen vuoden jälkeen. Tältä osin kysymys on hallituksen omasta päätöksestä.

Keskustan valiokuntaryhmä pitää tätä hallituksen esitystä kohtuuttomana näiltä osin. Katsomme, että tässä tilanteessa olisi perusteltua jatkaa voimassa olevan ulkomaalaislain pohjalta sotaa paenneiden Ukrainan kansalaisten kohdalla, jolloin kolmen vuoden oleskelun jälkeen oleskelulupa muuttuisi jatkuvaksi ja myöhemmin pysyväksi luvaksi.

Venäjän 24. helmikuuta 22 eli nyt jo kolme vuotta sitten Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan vuoksi maan rajojen ulkopuolelle arvioidaan paenneen noin 6,6 miljoonaa Venäjän hyökkäystä paennutta ukrainalaista. Miljoonat muut ovat paenneet Ukrainan sisällä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2025 vp

Tilanne Ukrainassa on edelleenkin erittäin epäselvä. Maa on monin paikoin täysin tuhoutunut. Edessä voi olla jopa tilanne, jossa monille Suomeen sotaa paenneille ukrainalaisille ei enää ole Ukrainassa kotipaikkaa, jonne he voisivat palata.

Tällä hetkellä Suomessa oleskelee noin 46 000 ukrainalaista, joista kotikunnan on saanut noin 29 300 ukrainalaista. Viime vuonna 80 prosenttia niistä ukrainalaisista, joilla oli oikeus siirtyä kuntiin, siirtyi kuntiin. He ovat halunneet luopua vastaanottopalveluista, mikä on merkki heidän halustaan kotoutua Suomeen ja tulla osaksi Suomea.

Valiokunnan kuulemisessa kävi ilmi, että oleskeluoikeuden rajaaminen sotaa paenneilta ukrainalaisilta aina tilapäiseksi ei olisi Suomenkaan etu. Sitoutuminen Suomeen, kiinnostus suomalaista yhteiskuntaa ja suomen kielen oppimista kohtaan laskisi, heillä mielenterveys olisi koetuksella ja riski hyväksikäyttöön kasvaisi. Heidän lapsensa ovat alkaneet integroitua osaksi Suomea ja suomalaista yhteiskuntaa.

Lisäksi muutos saattaa vaikuttaa siihen, että kansainvälistä suojelua tai mahdollisesti muita oleskelulupia koskevat hakemukset Maahanmuuttovirastossa lisääntyvät henkilöiden yrittäessä hakea jatkuvaa opiskelulupaa tai oleskelulupaa jollakin muulla perusteella, kuten työllä tai opiskelulla. Se toisi huomattavia lisäkustannuksia ja poikisi valituksia, jotka ruuhkauttaisivat entisestään muutoksenhakuelimiä jopa vuosikausiksi. Olemme eduskunnassa saaneet useassa otteessa kuulla jo Migrin tämänhetkisistä haasteista saada toteutettua heidän toimenpiteitään rahavajauksen takia.

Kuten edellinenkin puhuja sanoi, hallituksen esitys ei ole täysin huono. Siellä on myös kohtia, mitä keskusta voi kannattaa, ja muilta osin keskustan valiokuntaryhmä tukee hallituksen esitystä. Katsomme, että Ukrainasta sotaa paenneiden kolmansien maiden kansalaisten, jotka oleskelevat täällä Suomessa tilapäisellä oleskeluluvalla ja joilla ei ollut Ukrainassa ollut oleskelulupaa, tilapäistä oleskelulupaa Suomessa ei tulisi jatkaa 31.3.25 jälkeen.

Näistä syistä jätimme valiokunnassa vastalauseen 2, missä on pykälämuutosesityksiä. Mikäli nämä keskustan esitykset eivät tule menemään läpi, niin toisessa käsittelyssä tulemme jättämään sitten vastalauseen lausumaehdotukset. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

18.29 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan näitä tehtyjä ehdotuksia, tätä vastalause-ehdotusta, jonka tässä edustaja Räsänen edellä teki.

Totean omalta osaltani sen, että kun ukrainalaiset pakolaiset ovat Suomeen, moni heistä, valtaosa heistä, sopeutuneet todella hyvin ja kokevat kiitollisuutta ja halua sitoutua tähän yhteiskuntaan, niin mielestämme meidän tulisi tehdä kaikkemme, jotta tämä olisi heille myöskin sitten pitemmällä aikavälillä mahdollista. Nythän tämän hallituksen esityksen myötä tämä mahdollisuus heille aikanaan sitten anoa Suomen kansalaisuutta tällä oleskeluaikaperiaatteella siirtyy myös kauemmaksi verrattuna nykyiseen tilaan nykyisessä lainsäädännössä.

Kuten tässä edellä edelliset puhujat ovat todenneet, monella heistä, varsinkin Itä-Ukrainasta tulleilla, ei ole paikkaa mihin mennä, ja kun tiedämme tämän valitettavan kansainvälispoliittisen vallitsevan tilanteen, jossa Ukrainan tulevaisuus on ehkä vieläkin epävarmimmalla tilalla kuin tätä hallituksen esitystä kirjoitettaessa muutama viikko sitten, niin toivoisin, että tässä voitaisiin nyt katsoa asiaa uudemman kerran ja antaa varmempi ja pitkäaikaisempi näkymä ukrainalaisille pakolaisille integroitua ja jäädä Suomeen. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.31 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä aiemmin arvostamani edustaja Peltonen piti tavoilleen uskollisena varsin selkeän ja vahvan puheenvuoron, jossa perusteli tekemäänsä vastalauseita, joten, arvoisa rouva puhemies, kannatan edustaja Peltonen tekemää vastalause-esitystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

18.31 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tätä lakia tehdään siksi, että on tarpeen täydentää lainsäädäntöä, kun kriisi on pitkittynyt ja tilapäiset ratkaisut on käytetty loppuun. Ennen kaikkea tämän lain tarkoitus on se, että tilapäinen suojeleminen voi jatkua niin pitkään kuin ukrainalaisia on tarpeen auttaa. Se on se Suomen tahtotila, josta tässä eduskunnassa on hyvin laaja yhtenäinen käsitys.

Mutta on hyvä käydä läpi muutamia käsitteitä. Eli tilapäinen suojeleminen on jo nimensäkin perusteella luonteeltaan tilapäistä, ja myöskin jatkuvan oleskelun, joka nykyisellään sen kolmen vuoden tilapäisen suojelelun jälkeen jatkuisi — oleskelulupa jatkuu siis jatkuvana oleskelulupana — luonne on tilapäinen, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että kun sen suojelelun tarve loppuu, niin myöskin jatkuvan oleskeluluvan kautta oleva oleskelu päättyy, eli se ei automaattisesti jatku neljää vuotta, jottei siitä tule väärää käsitystä. Joten käytännössä, jos ajattelee tämän lakimuutoksen vaikutuksia, se vaikutus tulee sinne seitsemän vuoden päähän nykytilanteeseen nähden, jolloin sitten tulisi se pysyvä oleskelulupa. Nykylainsäädännön puitteissa jatkossa sitä ei tule. Mutta se edellyttää sitä, että tähän tilanteeseen tullaan, että Ukrainan kriisi kestäisi nykyisellään suojelelutarpeella sen seitsemän vuotta — ja siihen toivottavasti ei ikinä jouduta eikä päädytä — mutta muussa tapauksessa tällä lailla ei ole merkittävää muutosta nykytilanteeseen suojelelun osalta.

Haluan myöskin muistuttaa, että tämä laki ei mitenkään estä kaistan vaihtamista, joka tässä tilapäisen suojelelun osalta on mahdollista, eli koska tahansa ukrainalaiset haluavat muuttaa oleskelulupaperustettaan esimerkiksi työluvalle tai opiskeluluvalle, niin se on mahdollista, samoin kuin sen jatkaminen sitten tilapäisen oleskeluluvan tarpeen loputtua on mahdollista näillä muilla luvilla, ja jopa toivottavaakin, että ukrainalaiset integroituisivat tänne Suomeen, ketkä tänne haluavat jäädä. Siitä ei varmaan ole kyllä erimielistä sanottavaa. Tällä lainsäädännöllä ei myöskään ole merkittävää vaikutusta siihen, etteikö kotikuntaan jatkossa voisi hakeutua niin kuin tähänkin asti. Mutta hyvä on tosiaan muistaa se, että tämä nykytilanne sinänsä ei muutu ennen kuin vasta, kun se seitsemän vuotta tulisi täyteen. Ja hyvä on muistaa se, että jatkuva oleskelulupa ei tarkoita automaattisesti neljän vuoden oleskelulupaa, vaan se päättyy silloin, kun tilapäisen suojelelun tarvekin päättyy. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.